

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 168/2020-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] zastúpeného advokátom Mgr. Romanom Tomanom, PhD., Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 a jeho rozsudkom č. k. BB-4 T 36/2018-14764 z 8. januára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom [REDAKČNÝ ZNAČENIE]

Mgr. Romanom Tomanom, PhD., Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 a jeho rozsudkom č. k. BB-4 T 36/2018-14764 z 8. januára 2019 (ďalej len „namietaný rozsudok“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené väzobné trestné stíhanie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ďalšie trestné činy, kde prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry“) podal na sťažovateľa a ostatných spoluobvinených 29. októbra 2018 Špecializovanému trestnému súdu obžalobu.

3. V podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ uvádza, že v priebehu určeného termínu hlavného pojednávania vykonávaného v označenej trestnej veci, na ktorom nebol sťažovateľ osobne prítomný, bola medzi prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry a jedným zo spoluobžalovaných uzavretá dohoda o vine a treste, ktorá bola následne schválená namietaným rozsudkom. Sťažovateľ v nadväznosti na to predkladá tvrdenie, že predseda senátu Špecializovaného trestného súdu pri verejnom vyhlásení namietaného rozsudku pri špecifikácii jednotlivých trestných činov uvedeného spoluobžalovaného uviedol pri prezentácii prvého bodu skutkovej vety namietaného rozsudku celé meno sťažovateľa ako člena dotknutej zločineckej skupiny označovanej prezývkou [REDACTED]. Sťažovateľ dodáva, že predseda senátu okrem uvedeného pri vyhlásení namietaného rozsudku prezentoval viaceré odkazy priamo na osobu sťažovateľa a jeho úlohu v uvedenej zločineckej skupine, pričom ho niekoľkokrát označil za organizátora a iniciátora trestnej činnosti. Sťažovateľ zdôrazňuje, že namietaný rozsudok bol vyhlásený verejne za prítomnosti širokej verejnosti a zástupcov médií, čím podľa jeho názoru Špecializovaný trestný súd „podnietil verejnosť uveriť vo vinu sťažovateľa“. Sťažovateľ ako na dôkazy, okrem odôvodnenia namietaného rozsudku, poukazuje aj na obsah k ústavnej sťažnosti

priloženého zvukového záznamu z hlavného pojednávania vyhotoveného v zmysle § 61a zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Sťažovateľ dodáva, že sa o obsahu uvedeného zvukového záznamu, a teda o citácii jeho celého mena a priezviska pri vyhlásení namietaného rozsudku dozvedel až od svojho obhajcu pri porade uskutočnenej 17. septembra 2019.

4. Sťažovateľ je toho názoru, že uvedeným postupom Špecializovaného trestného súdu bol vo vzťahu k jeho osobe porušený princíp prezumpcie neviny, keďže podľa jeho mienky okrem toho, že konajúci súd hneď na začiatku vyhlásenia namietaného rozsudku uviedol jeho celé meno a priezvisko, v ďalšom obsahu namietaného rozsudku nebol popis skutkov primerane upravený tak, aby nedošlo k prejedikovaniu viny tretích osôb, o ktorých vine nebolo dotknutým rozsudkom rozhodované. Sťažovateľ sa domnieva, že ani postup Špecializovaného trestného súdu, ktorý pri prezentácii skutkových viet namietaného rozsudku zvolil pre označenie jeho osoby iniciály [REDAKOVANÉ] požiadavku rešpektovania prezumpcie neviny voči jeho osobe nezabezpečil. Zastáva totiž názor, že pokiaľ konajúci súd v úvode hlavného pojednávania pri zisťovaní prítomnosti strán vrátane prítomnosti sťažovateľa použil jeho celé meno a priezvisko, bolo prítomnej verejnosti pri vyhlásení rozsudku celkom zrejmé, že osobou označenou iniciálami [REDAKOVANÉ] je práve sťažovateľ. Podľa sťažovateľa mal Špecializovaný trestný súd v záujme rešpektovania uvedeného princípu vo vzťahu k tretím osobám vylúčiť vec spoluobžalovaného, ktorého sa dohoda o vine a treste týkala, na samostatné konanie.

5. Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v jeho veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru postupom Špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 a namietaným rozsudkom a priznal mu tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Východiskové ústavnoprávne normy

6. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania: a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa čl. 50 ods. 2 ústavy každý, proti komu sa vedie trestné konanie, považuje sa za nevinného, kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom jeho vinu.

Podľa čl. 6 ods. 2 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom a jeho závery

11. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta porušenie princípu prezumpcie nevinoty voči jeho osobe postupom Špecializovaného trestného súdu a namietaným rozsudkom, keď mal konajúci súd pri vyhlásení namietaného rozsudku, ktorým bola schválená dohoda o vine a treste týkajúca sa spoluobžalovaného sťažovateľa, podľa mienky sťažovateľa prezentovať skutkové vety dotknutého rozsudku zbytočnými, a teda neprimeranými poukazmi na zapojenie sťažovateľa do činnosti dotknutej zločineckej skupiny.

12. V zmysle judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

13. Zásada prezumpcie nevinoty predstavuje jednu z vedúcich zásad, na ktorých je založené vedené trestné konanie (§ 2 ods. 4 Trestného poriadku). Vychádza zo všeobecného princípu „*praesumptio boni viri*“, podľa ktorého sa občan zásadne považuje za dobrého a spravodlivého až do okamihu, keď sa preukáže opak. Význam tejto zásady v trestnom procese potvrdzuje aj jej ukotvenie v ústave a v medzinárodných ľudskoprávných dokumentoch. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorého judikatúru ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti štandardne zohľadňuje, zvykne chápať obsah uvedenej zásady v dvoch rovinách. V prvom prípade ide o uplatňovanie zásady *in dubio pro reo*, predstavujúcej podľa ESLP špecifický výraz zásady prezumpcie nevinoty, ktoré uplatňovanie si vyžaduje, aby sudcovia rozhodujúci vec obvineného nevychádzali z vopred prijatého presvedčenia, že obvinený spáchal trestný čin, ktorý je mu kladený za vinu, pričom uplatňovanie prezumpcie nevinoty v uvedenej rovine presahuje do práva na nestranný súd. Druhú rovinu napĺňania zásady prezumpcie nevinoty judikatúra ESLP prezentuje

v požiadavke, aby sa orgány verejnej moci, či už orgány činné v trestnom konaní a súdy alebo aj iní verejní činitelia, zdržali nevhodných vyjadrení smerovaných k osobe obvineného, ktoré odrážajú názor o vine obvineného ešte predtým, než bola jeho vina preukázaná zákonným spôsobom – právoplatným odsudzujúcim rozsudkom. Práve uvedenej druhej roviny napĺňania zásady prezumpcie nevinu sa týkajú námietky sťažovateľa, ktoré v ústavnej sťažnosti prezentuje.

14. Zo záveru uvedeného v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že účelom zásady prezumpcie nevinu je chrániť každého, kto bol obvinený z trestného činu, pred vyslovením výroku o vine bez toho, aby bola jeho vina preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP vo veci Nölkenbockhoff v. Nemecko z 25. 8. 1987, č. 10300/83). Jej hlavným účelom je chrániť obvineného pred akýmkoľvek súdnym rozhodnutím alebo inými výrokmi príslušných úradných osôb, ktoré sa rovnajú vysloveniu jeho viny bez toho, aby bola táto predtým preukázaná v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP vo veci Rushiti v. Rakúsko z 21. 3. 2000, č. 28389/95).

15. V zmysle judikatúry ESĽP k porušeniu prezumpcie nevinu dochádza v prípade, ak rozhodnutie súdu (ale aj vyjadrenie iného verejného činiteľa) odráža vo vzťahu k obvinenej osobe názor, že je táto osoba vinná, a to ešte predtým, ako bola vina obvineného preukázaná zákonným spôsobom (rozsudok pléna ESĽP vo veci Barberà, Messegué a Jabardo v. Španielsko zo 6. 12. 1988, č. 10590/83). Dokonca aj keď vina nie je výslovne formálne konštatovaná, k porušeniu prezumpcie nevinu postačuje argumentácia nasvedčujúca tomu, že úradná osoba považuje obvineného za vinného (rozsudok ESĽP vo veci Dakaras v. Litva z 10. 10. 2000, č. 42095/98 a obdobne vo veci Allenet de Ribemont v. Francúzsko z 10. 2. 1995, č. 15175/89). Je však potrebné rozlišovať medzi výrokmi, že niekto je iba podozrivý zo spáchania trestného činu, a jasnými prehláseniami (urobenými ešte predtým, ako bola táto osoba právoplatne odsúdená), že sa dotyčná osoba dopustila trestného činu. Zatiaľ čo prvá kategória výrokov bola v rôznych situáciách posudzovaných ESĽP považovaná za prijateľné alebo nezávadné výroky, druhá kategória podľa ESĽP porušuje prezumpciu nevinu (rozsudky ESĽP vo veci Leutscher v. Holandsko z 26. 3. 1996, č. 17314/90; Borovský v. Slovensko z 2. 6. 2009, č. 24528/0; Petyo Petkov

v. Bulharsko zo 7. 1. 2010, č. 32130/03). Skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby porušujú prezumpciu nevinu, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (rozsudok ESLP vo veci Adolf v. Rakúsko z 26. 3. 1982, č. 8269/78).

16. Opierajúc sa o prezentované postuláty judikatúry ESLP, ktoré boli prevzaté aj do rozhodovacej činnosti ústavného súdu (pozri napr. nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 83/01 z 24. januára 2002, uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 156/08 z 2. apríla 2008), posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa, pričom sa v záujme náležitého posúdenia otázky dodržania princípu prezumpcie nevinu, ktorý je v jeho právnej veci v hre, oboznámil s obsahom namietaného rozsudku Špecializovaného trestného súdu, s obsahom zvukového záznamu z verejného vyhlásenia tohto rozsudku a tiež so súvisiacou zápisnicou o hlavnom pojednávaní z 8. januára 2019.

17. Namietaným rozsudkom bola schválená dohoda o vine a treste uzavretá medzi prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry a spoluobžalovaným sťažovateľom, pričom uvedeným rozsudkom bol tento spoluobžalovaný uznaný vinným zo zločinu založenia zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a zločinu nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa ustanovení § 172 ods. 1 písm. c) a písm. d) Trestného zákona. Na hlavnom pojednávaní, na ktorom došlo k prijatiu a vyhláseniu namietaného rozsudku, bolo ešte pred jeho vyhlásením uznesením rozhodnuté podľa ustanovenia § 21 ods. 1 Trestného poriadku o vylúčení trestného stíhania vedeného proti sťažovateľovi zo spoločného konania na samostatné konanie. V namietanom rozsudku sa v oboch jeho skutkových vetách nachádzajú viaceré odkazy na úlohy, aké mali zohrať v rámci dotknutej zločineckej skupiny jej dvaja vodcovia, kde jedným z nich má byť aj sťažovateľ, pričom v písomnom vyhotovení namietaného rozsudku je sťažovateľ na všetkých miestach označený slovným vymedzením: obžalovaný [REDAKOVANÉ]. Z obsahu zvukového záznamu z verejného vyhlásenia namietaného rozsudku ústavný súd zistil, že predseda senátu jedenkrát na začiatku prezentácie prvej skutkovej vety namietaného rozsudku použil citáciu celého mena a priezviska sťažovateľa, čo následne v závere vyhlásenia korigoval poukazom

na túto okolnosť a prezentáciou opravy, nahradením celého mena a priezviska sťažovateľa iniciálami [REDACTED] v označenej pasáži.

18. Ústavný súd poukazuje na judikatúru ESĽP, konkrétne na rozsudok ESĽP vo veci *Karaman v. Nemecko* z 27. februára 2014, sťažnosť č. 17103/10, v ktorom ESĽP v skutkovej situácii obdobnej okolnostiam právnej veci sťažovateľa konštatoval, že v zložitých trestných konaniach týkajúcich sa niekoľkých osôb, ktoré nemohli byť súdené spoločne, môžu byť odkazy prerokovávajúceho súdu na účasť tretích osôb, ktoré môžu byť neskôr súdené samostatne, nevyhnutné na posúdenie viny tých, o ktorých sa konalo. Ak však majú byť uvedené skutočnosti týkajúce sa zapojenia tretích strán, prerokovávajúci súd nemá poskytnúť viac informácií, ako je potrebné na posúdenie trestnej zodpovednosti tých, o ktorých sa koná. Je nepochybné, že aj v prípade sťažovateľa ide o zložitú trestnú konanie týkajúce sa vyšetrovania zločinu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a trestnej činnosti, ktorá mala súvisieť s jej fungovaním. Neoddeliteľnými kvalifikačnými znakmi zločineckej skupiny sú predovšetkým štruktúrovanosť skupiny v podobe hierarchického členenia a pevných organizačných vzťahov medzi centrom a výkonnými článkami skupiny a tiež koordinovanosť páchania trestnej činnosti, tzv. del'ba práce. Je tak celkom zrejmé, že aj v prípade spoluobžalovaného sťažovateľa, ktorého sa namietaný rozsudok týkal, bolo pre konajúci súd nevyhnutné posúdiť a popísať v dotknutom rozhodnutí, v akej miere a akým spôsobom bol uvedený spoluobžalovaný zapojený do zločineckej organizácie, pre účasť v ktorej bol odsúdený, s čím je nevyhnutne spojený aj popis štruktúry zločineckej organizácie a označenie jej jednotlivých článkov, od vodcov až po najnižšie výkonné zložky skupiny. Tomuto popisu sa konajúci súd nemohol vyhnúť. Pokiaľ ide o „jazyk“, ktorý Špecializovaný trestný súd pri uvedenom opise skutkových viet vo vzťahu k prezentácii osoby sťažovateľa zvolil, keď v prípade sťažovateľa použil uvedenie jeho procesnej pozície – obžalovaný a iniciály jeho mena a priezviska, ústavný súd konštatuje, že nejde o vyjadrenia, ktoré by mohli byť chápané ako prejudikujúce vinu sťažovateľa. Pokiaľ ide o jeden prípad uvedenia celého mena a priezviska sťažovateľa pri vyhlásení namietaného rozsudku, ústavný súd poukazuje na to, že bol uvedený krok predsedom senátu jednak náležite korigovaný a súčasne aj v tomto prípade bol sťažovateľ prezentovaný „len“ ako obžalovaný. Na tomto mieste chce

ústavný súd na účely porovnania poukázať na spomenutý rozsudok ESLP, kde i napriek uvedeniu celého mena a priezviska sťažovateľa (pána Karamana) v inkriminovanom rozhodnutí nemeckého súdu vydaného voči „spolupodozrivým“ sťažovateľa nebolo ESLP porušenie prezumpcie nevinu konštatované.

19. Na základe všetkých skutočností uvedených v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd konštatuje, že namietaný rozsudok Špecializovaného trestného súdu neobsahuje žiadne vyjadrenie, ktoré by mohlo byť chápané ako posúdenie viny sťažovateľa. Ústavný súd je presvedčený, že sa Špecializovaný trestný súd v namietanom rozsudku vyhol v takom rozsahu, v akom to bolo v kontexte rozsudku týkajúceho sa spoluobžalovaného sťažovateľa možné, vyvolaniu dojmu prejudikovania viny sťažovateľa. Ústavný súd tak uzatvára, že údaje týkajúce sa sťažovateľa, ktoré sú obsiahnuté v namietanom rozsudku súdu, nijako nespôsobujú porušenie princípu prezumpcie nevinu.

20. Vychádzajúc zo záveru uvedeného v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

21. S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľa potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu